УДК 371.388:378.14

Мовчан Анатолій Васильович
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна
ORCID ID 0000-0002-6997-6517
movchan.anatol@gmail.com

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація. У статті проаналізовано методологічні й організаційні аспекти підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції України. Розроблено модель підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій, яка складається з цільового, змістовного, навчально-технологічного, процесуального та результативно-діагностичного компонентів. Завдання даної моделі підготовки полягає у досягненні готовності майбутнього фахівця до практичної діяльності в галузі інформаційних технологій для Національної поліції. Розглянуто основні напрями вдосконалення підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій, зокрема: використання інформаційних технологій; застосування мультимедійних засобів; використання інтерактивних методів. Визначено перелік компетентностей, які дають можливість випускнику закладу вищої освіти МВС виконувати службові обов'язки в різних підрозділах Національної поліції, а саме: загальні компетентності, професійні компетентності поліцейського, фахові компетентності у галузі інформаційних технологій. Зазначено, що програма оцінювання передбачає розроблення методики вимірювання рівнів сформованості загальних і спеціальних компетентностей у підготовці; надання якісної характеристики рівнів професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій. Підкреслено, що навички інформаційно-аналітичної роботи потрібні не лише працівникам інформаційно-аналітичних підрозділів Національної поліції, а й усім без винятку суб'єктам оперативно-розшукової діяльності, які виконують інформаційно-аналітичну роботу як спеціальну оперативно-розшукову функцію.

Ключові слова: інформаційно-аналітична робота; підрозділи кіберполіції; модель підготовки; інформаційні технології; мультимедійні засоби; інтерактивні методи; компетентність.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Нині інформаційні технології набули поширення в усіх сферах людської діяльності. Виникла й стрімко розвивається потужна індустрія отримання, систематизації та поширення інформації. Кількість працівників в інформаційному секторі у більшості країн світу неухильно збільшується. Інформація набуває значення одного з найбільш затребуваних державних ресурсів.

Якщо на початку XXI століття мало хто користувався мобільним зв'язком, а Інтернет тільки набирав силу, то сьогодні ми стоїмо на порозі інтерактивного телебачення, проникнення в усі сфери діяльності космічних геоінформаційних і «хмарних» технологій, смартфонів, планшетів, інтелектуальних роботів.

Суттєві зміни відбуваються і в діяльності правоохоронних органів. Зокрема на основі інформаційних технологій упроваджуються потужні інформаційно-пошукові системи, удосконалюється система управління та інформаційно-аналітичного забезпечення Національної поліції, розробляються нові методи збирання й аналізу інформації, розширюються можливості спеціальних технічних засобів тощо. Водночас сучасними інформаційними технологіями оснащується й кримінальне середовище [1].

© А. В. Мовчан, 2018.

За підтримки Консультативної місії Європейського Союзу в Україні в Національній поліції започатковано впровадження моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою (Intelligence-Led Policing/ILP), згідно з якою оперативно-аналітична інформація/intelligence слугує підставою для проведення операцій/розслідувань, а не навпаки [2].

Створення комплексів для комп'ютерної та аналітичної розвідки й оснащення ними оперативних та інформаційно-аналітичних підрозділів Національної поліції потребує вдосконалення системи підготовки фахівців, які володіють як юридичними, так і спеціальними технічними знаннями у галузі інформаційних технологій.

Слід підкреслити, що здатності до інформаційно-аналітичної роботи потрібні не лише працівникам інформаційно-аналітичних підрозділів, а й усім без винятку суб'єктам оперативно-розшукової діяльності, які виконують інформаційно-аналітичну роботу як спеціальну оперативно-розшукову функцію [3].

Водночас у своїй більшості професійний рівень працівників оперативних підрозділів не відповідає сучасним вимогам, використанню новітніх інформаційних технологій приділяється недостатня увага, що негативно впливає на отримання оперативно-розшукової інформації [4, с. 109–110].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі формування моделі фахівця присвячено дослідження І. Д. Беха, І. А. Зязюна, Г. В. Єльникової, Л. В. Козак, А. К. Маркової, О. І. Мармази, О. О. Романовського, В. А. Семиченко, С. О. Сисоєвої, О. М. Спіріна, Н. Ф. Тализіної, В. В. Ягупова та інших науковців. Окремі аспекти підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для правоохоронних органів розглядалися в наукових працях С. І. Апухтіна, О. М. Бандурки, О. М. Барановської, В. В. Бачила, В. О. Голубєва, В. Є. Козлова, В. А. Кудінова, Г. Ю. Маклакова, А. С. Овчинського, Ю. Ю. Орлова, В. Л. Ортинського, В. Д. Поливанюка, Е. В. Рижкова, О. Є. Чернишенка, О. І. Федоренко, В. Г. Хахановського та інших науковців.

Зокрема сучасні тенденції вдосконалення професійної підготовки майбутніх правоохоронців досліджено О. І. Федоренко в статті «Сучасні тенденції удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції» [5].

Вимоги до майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій для Національної поліції проаналізовано В. А. Кудіновим у статті «Вирішення проблем добору та підготовки кадрів правоохоронців щодо протидії кіберзлочинності» [6].

Особливості спеціалізації «Протидія кіберзлочинності» розглянуто в статті В. Г. Хахановського «Проблеми підготовки кадрів з протидії кіберзлочинності» [7].

Про необхідність бути готовим до роботи з сучасною технікою та новітніми технологіями наголошує С. М. Князєв у статті «У навчанні майбутніх поліцейських ми повинні рухатися до нової моделі підготовки» [8].

Невирішені аспекти проблеми. Утім широке розповсюдження комп'ютерної злочинності вимагає розроблення якісно нових підходів до підготовки фахівців, у тому числі для підрозділів кіберполіції. Відповідна методика має передбачати не лише навчання прийомам виявлення, розслідування і припинення комп'ютерних злочинів, але й, передусім, озброєння фахівців сучасними знаннями, які дозволяють широко та ефективно застосовувати інформаційні технології на різних напрямах оперативно-розшукової, слідчої й іншої службової діяльності.

Складність організації протидії сучасній злочинності зумовлена низкою причин, серед яких одна з найважливіших – нестача в системі Національної поліції досвідчених професіоналів і необхідного правового, технічного та методичного забезпечення виявлення, попередження й припинення злочинів.

Головною кадровою проблемою Національної поліції в сучасних умовах є потреба фахівців, які здатні убезпечити особу, суспільство та державу на новому технологічному рівні. Ефективно протидіяти злочинності під силу лише правоохоронцям, які досконало володіють законодавчою базою, мають належний рівень професійної підготовки, достатній досвід боротьби з сучасними видами злочинів.

Однією з важливих умов підвищення якості підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій є формування високих моральних якостей у курсантів та слухачів, вироблення імунітету до скоєння правопорушень. Це завдання є особливо актуальним, оскільки сьогодні досить вільно розповсюджуються видання, де описуються технології здійснення комп'ютерних злочинів [9].

Водночас однією з актуальних проблем викладання дисциплін спеціалізації є недостатнє матеріальне забезпечення навчального процесу. Проведення практичних занять передбачає наявність не лише достатньої кількості сучасної комп'ютерної техніки, але й комплексів обробки мультимедійних даних, спеціалізованих програмних продуктів, спеціальної техніки захисту інформації тощо.

Мета статті. Розроблення моделі підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції України.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для розв'язання поставлених завдань використано методи: *теоретичний* – для вивчення й аналізу науково-методичної літератури, навчальних програм, посібників, узагальнення інформації для визначення теоретико-методологічних основ дослідження; *емпіричний* – у ході проведення експериментального дослідження; *педагогічного моделювання* – для дослідження педагогічних об'єктів за допомогою моделювання процесуальних, структурно-змістовних і концептуальних характеристик й окремих «сторін» навчально-виховного процесу.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У ході дослідження нами узагальнено різні підходи науковців щодо моделей підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для оперативних підрозділів Національної поліції. Зокрема запропоновано створити у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України (заклад вищої освіти МВС):

1) відповідні спеціалізації курсантів, у рамках яких разом з юридичними спеціальними дисциплінами поглиблено вивчати спеціальні технічні дисципліни у галузі інформаційних технологій;

2) відповідні групи слухачів-правоохоронців, які вже мають вищу технічну або економічну освіту у галузі інформаційних технологій, з метою поглибленого вивчення ними спеціальних юридичних дисциплін [7], [10], [11], [12].

За результатами опитування 180 практичних працівників оперативних та інформаційно-аналітичних підрозділів Національної поліції визначено пріоритетні моделі підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для оперативних підрозділів, які подано в табл. 1.

Ми вважаємо, що всі ці підходи мають право на існування, єдине, що має їх об'єднувати, – це ретельний відбір кандидатів на навчання. Водночас необхідно враховувати особливості відбору та підготовки фахівців для підрозділів Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

Підготовка фахівців-правоохоронців у галузі інформаційних технологій та протидії кіберзлочинності нині здійснюється у Національній академії внутрішніх справ і Харківському національному університеті внутрішніх справ, що пов'язано з наявністю у цих закладах вищої освіти висококваліфікованого науково-педагогічного складу, відповідних наукових і навчально-методичних робіт, сучасної матеріально-технічної бази; наявністю в містах Києві та Харкові провідних закладів вищої освіти, фахівці яких можуть залучатися до проведення занять з курсантами та слухачами в рамках спільних угод; проведенням міжнародних, міжвідомчих і міжвузівських заходів (наукові конференції, семінари, круглі столи тощо) із зазначеної тематики [6].

Таблиця 1

Результати опитування практичних працівників Національної поліції щодо пріоритетних моделей підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій

Моделі підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для оперативних підрозділів Національної поліції	**К-сть позитивних відповідей (у %)**
відбір та прийняття на службу в Національну поліцію досвідчених фахівців у галузі інформаційних технологій із цивільних організацій	71,7
підготовка фахівців у закладах вищої освіти МВС зі спеціалізацією на старших курсах	55,0
перепідготовка на спеціальних курсах у закладах вищої освіти МВС випускників ІТ-спеціальностей цивільних закладів вищої освіти	50,0

Зокрема факультет № 4 (кіберполіції) Харківського національного університету внутрішніх справ – єдиний факультет у системі закладів вищої освіти МВС, який готує кіберполіцейських. Його випускники працюють на посадах слідчих і оперуповноважених підрозділів боротьби з кіберзлочинами, зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, а також в оперативно-технічних та інформаційно-аналітичних підрозділах Національної поліції України.

З метою вдосконалення системи підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції нами розроблено модель підготовки, яка складається з таких компонентів: цільовий; змістовний; навчально-технологічний; процесуальний, результативно-діагностичний (рис. 1).

Цільовий компонент відповідає потребам і завданням закладів вищої освіти МВС щодо підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції. Означений компонент визначає мету моделі – підготовку фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції України. Суб'єктами даної підготовки є: науково-педагогічні працівники; слухачі курсів підвищення кваліфікації та курсанти; фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах; інші працівники закладів вищої освіти МВС.

Відповідно до поставленої мети завдання даної моделі підготовки полягає у досягненні професійної компетентності, складовою якої є готовність майбутнього фахівця до роботи в галузі інформаційних технологій для Національної поліції України.

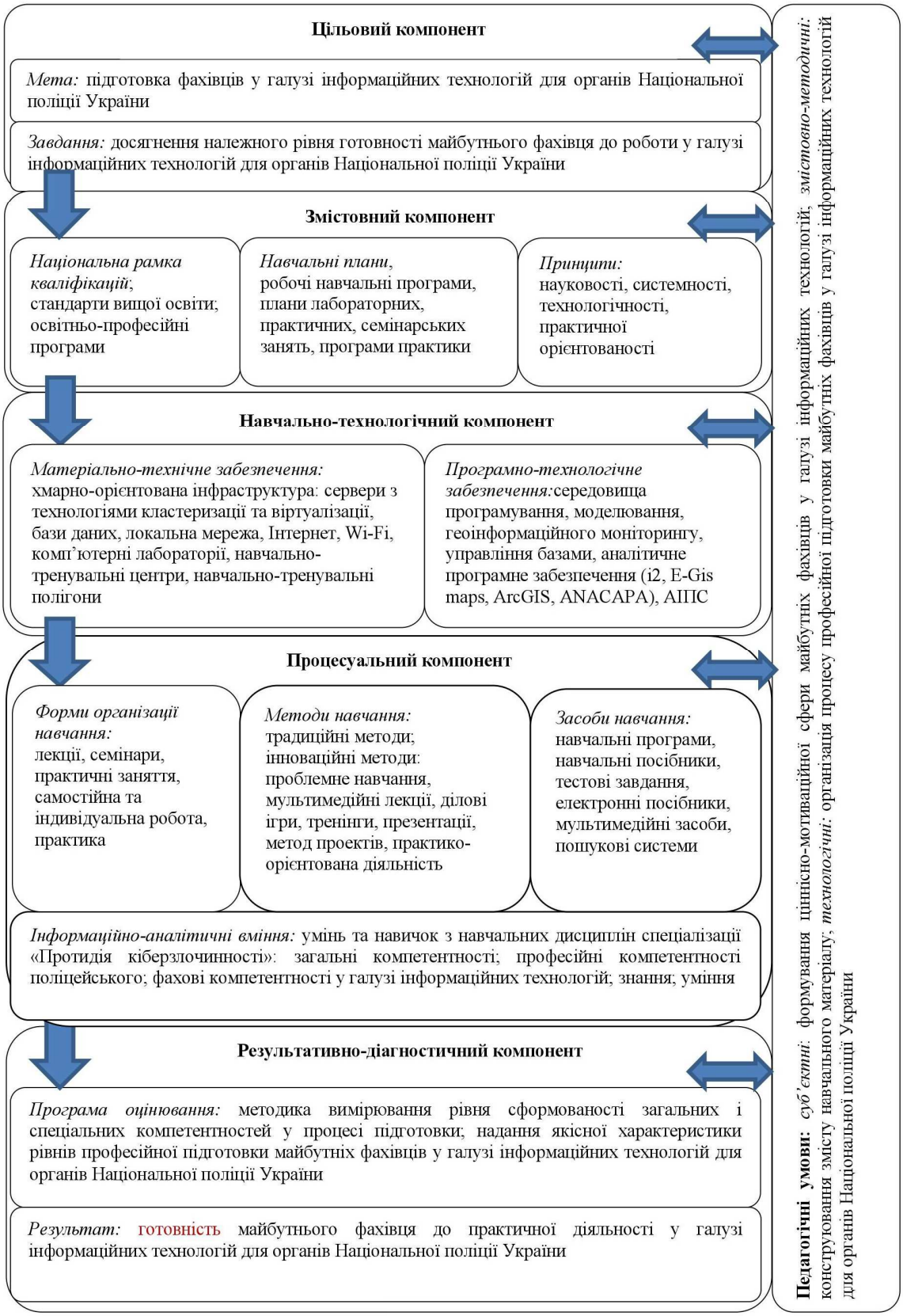

Рис. 1. Модель підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції України

Змістовний компонент складається зі змісту підготовки фахівців, який визначається:

- Національною рамкою кваліфікацій;
- стандартами вищої освіти;
- освітньо-професійними програмами;
- навчальними планами;
- робочими навчальними програмами;
- планами лабораторних, практичних, семінарських занять;
- програмами практики.

Професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій базується на принципах науковості, системності, технологічності, практичної орієнтованості.

Навчально-технологічний компонент охоплює матеріально-технічне і програмно-технологічне забезпечення підготовки фахівців.

Матеріально-технічне забезпечення передбачає використання хмарно-орієнтованої інфраструктури:

- сервери з технологіями кластеризації та віртуалізації;
- бази даних;
- локальна мережа, Інтернет, Wi-Fi;
- комп'ютерні лабораторії;
- навчально-тренувальні центри;
- навчально-тренувальні полігони.

Програмно-технологічне забезпечення охоплює:

- середовища програмування, моделювання, геоінформаційного моніторингу, управління базами;
- аналітичне програмне забезпечення (i2 Analyst's Notebook, E-Gis maps, ArcGIS, ANACAPA тощо);
- автоматизовані інформаційно-пошукові системи.

Усі складові моделі будуть ефективно реалізовані лише при виконанні ряду педагогічних умов, зокрема:

- *суб'єктних:* формування ціннісно-мотиваційної сфери майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій;
- *змістовно-методичних:* конструювання змісту навчального матеріалу для навчальних дисциплін спеціалізації «Протидія кіберзлочинності»;
- *технологічних:* організації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції України.

Процесуальний компонент охоплює форми організації навчання, методи, засоби, методики, технології викладання навчальних дисциплін спеціалізації «Протидія кіберзлочинності», серед яких: «Інформаційне забезпечення органів Національної поліції», «Інформаційні технології», «Комп'ютерні мережі та телекомунікаційні технології», «Інформаційна безпека», «Основи програмування», «Комп'ютерна розвідка», «Особливості розкриття кіберзлочинів», «Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності», «Кримінальний аналіз» тощо.

Метою викладання зазначених навчальних дисциплін є вивчення здобувачами теоретичних основ інформаційно-аналітичного забезпечення органів Національної поліції та надбання ними необхідних практичних умінь і навичок використання інформаційних технологій у практиці боротьби зі злочинністю.

Зокрема, головним завданням дисципліни «Комп'ютерні мережі та телекомунікаційні технології» є розгляд принципів будови комп'ютерних мереж; отримання знань про їх види, системну архітектуру; ознайомлення з їх топологіями, протоколами передачі даних; отримання уявлення про безпровідні комп'ютерні мережі.

Під час вивчення «Основ програмування» розглядають сучасні мови програмування у середовищі HTML; серверну мову PHP; мову роботи з базами даних MYSQL; основи мови Java-Scrspt тощо.

У межах дисципліни «Інформаційна безпека» вивчають правові та організаційно-технічні засади захисту інформації, апаратні й програмні засоби захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.

Підготовку фахівців у галузі інформаційних технологій здійснюють у таких формах: лекції, семінарські і практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, практика.

Складовою моделі професійної підготовки є методи навчання. До традиційних методів навчання належать такі: організація й здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання мотивації навчальної діяльності; контроль, аналіз і оцінювання результатів навчання. До інноваційних або активних методів належать: проблемне навчання, мультимедійні лекції, ділові ігри, тренінги, презентації, практико-орієнтована діяльність, метод проектів.

На думку О. І. Федоренко, необхідною умовою застосування комп'ютерної техніки в правоохоронній діяльності є достатня кваліфікація випускників, яка забезпечується використанням інформаційних технологій на різних етапах підготовки правоохоронців [5, с. 48].

Для підготовки фахівців у сфері боротьби з кіберзлочинністю використовуються навчально-тренувальний центр протидії кіберзлочинності та моніторингу кіберпростору і навчально-тренувальні полігони з протидії злочинам у сфері торгівлі людьми, що вчиняються із використанням новітніх інформаційних технологій, та протидії кібератакам.

Мультимедійні засоби розглядаються як сукупність різних засобів комунікації, зокрема, текстів, графічних зображень, музики, відео, які сприяють здобуттю професійних знань, удосконаленню вмінь і навичок майбутніх фахівців. Як зазначає О. Чернишенко, мультимедійні засоби навчання – це сучасні способи подання інформації в навчально-виховному процесі, що реалізуються з використанням засобів комп'ютерної техніки і засобів зв'язку (телекомунікаційні мережі) [13].

Сутність інтерактивних методів полягає в тому, що вони активізують взаємодію між собою всіх учасників навчального процесу, у першу чергу, курсантів.

Водночас зазначимо, що особливістю професійної підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій є динамічний розвиток новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій і, відповідно, змісту навчання. Ця проблема має вирішуватись своєчасним оновленням змісту навчання й інтеграцією базової освіти та більш гнучкої курсової підготовки.

Одне з основних питань організації спеціалізованої підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для оперативних підрозділів полягає у визначенні раціонального співвідношення прикладних і технічних аспектів викладання. Вирішення цього питання залежить від багатьох факторів: змістовних аспектів кожної дисципліни спеціалізації, методики викладання, рівня початкової підготовки курсантів, педагогічного та наукового рівня викладацького складу тощо.

Така побудова навчального процесу з основним нахилом на практичне відпрацювання певних умінь і навичок, разом з викладанням інших дисциплін, зокрема: «Особливості розкриття кіберзлочинів», «Інформаційно-аналітична робота в

оперативно-розшуковій діяльності» тощо дає можливість підготувати сучасних правоохоронців, які зможуть адекватно протидіяти кіберзлочинам [14].

Пропонується підготовку фахівців у галузі інформаційних технологій здійснювати на основі переліку компетентностей, які дають можливість випускнику закладів вищої освіти МВС виконувати службові обов'язки в різних підрозділах Національної поліції, зокрема:

загальні компетентності:

– здатність до пошуку з різних джерел, систематизації та аналізу інформації;

– здатність навчатися, систематизувати нові знання й інтегрувати їх із раніше набутими;

– здатність проводити дослідження, продукувати нові ідеї, здійснювати пошук альтернативних рішень;

– здатність швидко та об'єктивно оцінювати ситуацію й приймати обґрунтовані рішення;

– здатність бути критичним та самокритичним, формувати почуття особистої відповідальності;

– здатність працювати автономно та в команді, здатність комунікувати з колегами і проявляти лідерські навички;

– здатність розробляти та реалізовувати проекти;

– здатність вести переговори, розв'язувати конфлікти з метою максимізації громадської корисності й особистої вигоди;

– здатність вивчати іноземний досвід і працювати в міжнародному просторі;

– здатність вільно комунікувати рідною та іноземними мовами у професійній діяльності;

професійні компетентності поліцейського:

– здатність професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва;

– здатність поважати й не порушувати прав і свобод людини;

– здатність надавати невідкладну, зокрема домедичну й медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинились у безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я;

– здатність зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

– здатність здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;

– здатність виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати в межах своєї компетенції заходи для їх усунення;

– здатність вживати заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняти виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

– здатність вживати заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

– здатність своєчасно реагувати на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

– здатність здійснювати оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону;

фахові компетентності у галузі інформаційних технологій:

– здатність здійснювати оцінку оперативної обстановки і прогнозування злочинності;

– здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для обґрунтування управлінських рішень;

– здатність виявляти, запобігати і припиняти правопорушення у кіберпросторі;

– здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для оперативно-розшукової ідентифікації, оперативно-розшукової діагностики, оперативно-розшукового прогнозування;

– здатність до пошуку, систематизації та аналізу інформації для вирішення професійних програм і наукових завдань;

– здатність застосовувати управлінські навички у сфері інформаційних технологій;

– здатність розробляти завдання для програмування інформаційних систем у сфері протидії злочинності;

– здатність використовувати положення, методи й прийоми інших наук при здійсненні інформаційно-аналітичної роботи;

– здатність вивчати, використовувати й адаптовувати міжнародні стандарти та нормативи у професійній сфері;

– здатність оцінювати перспективи та ризики у професійній сфері.

Майбутні фахівці в галузі інформаційних технологій мають:

знати:

– методи й прийоми отримання, систематизації й аналізу оперативно-розшукової, статистичної та іншої інформації для оцінки оперативної обстановки й прогнозування злочинності;

– прийоми та методи оперативного, тактичного й стратегічного аналізу при розслідуванні кримінальних правопорушень;

– методи, прийоми й інструменти використання оперативно-службової інформації для прийняття управлінських рішень;

– методи та засоби виявлення, запобігання й припинення правопорушень у кіберпросторі;

– основні види та методи оперативно-розшукової ідентифікації, оперативно-розшукової діагностики, оперативно-розшукового прогнозування;

– методи й прийоми комп'ютерної та аналітичної розвідки;

– особливості побудови та функціонування автоматизованих інформаційних систем Національної поліції України;

– основні програмно-технічні засоби, що використовуються при обробці та захисті інформації в діяльності органів Національної поліції України;

– міжнародне законодавство, стандарти й правила використання моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою (Intelligence-Led Policing/ILP);

вміти:

– отримувати, систематизувати й аналізувати оперативно-розшукову, статистичну та іншу інформації для оцінки оперативної обстановки й прогнозування злочинності;

– застосовувати прийоми та методи оперативного, тактичного й стратегічного аналізу при розслідуванні кримінальних правопорушень;

– застосовувати методи й прийоми використання оперативно-службової інформації для прийняття управлінських рішень;

– виявляти, запобігати й припиняти правопорушення у кіберпросторі;

– застосовувати основні види та методи оперативно-розшукової ідентифікації, оперативно-розшукової діагностики, оперативно-розшукового прогнозування;

– здійснювати пошук та отримання оперативно-розшукової інформації з допомогою комп'ютерної й аналітичної розвідки;

– застосовувати набуті знання при використанні автоматизованих інформаційних систем Національної поліції України;

– використовувати сучасні програмно-технічні засоби для обробки та захисту інформації в діяльності органів Національної поліції України;

– вивчати, адаптувати та використовувати міжнародне законодавство, стандарти й правила використання моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою (Intelligence-Led Policing/ILP) в органах Національної поліції України.

Результативно-діагностичний компонент визначає програму оцінювання та результат підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій. Програма оцінювання передбачає розроблення методики вимірювання рівнів сформованості загальних і спеціальних компетентностей у підготовці; надання якісної характеристики рівнів професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій для Національної поліції України.

Результатом моделі є сформованість готовності майбутнього фахівця до практичної діяльності у галузі інформаційних технологій для Національної поліції України.

Головними напрямами практичної діяльності майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій органів Національної поліції України є:

– протидія правопорушенням, що вчиняються з використанням сучасних інформаційних технологій;

– підвищення ефективності правоохоронної діяльності Національної поліції України за допомогою використання сучасних засобів управління;

– упровадження в діяльність поліції комп'ютерних систем обробки й аналізу інформації, сучасних інформаційних технологій та методик використання технічних засобів.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У сучасних умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій навчальний процес у закладах вищої освіти МВС має гнучко та своєчасно реагувати на зміни в правовому полі. Це вимагає від відомчих закладів вищої освіти удосконалення змісту та методики навчання відповідно до реальних умов і завдань протидії злочинності та розвитку новітніх інформаційно-телекомунікаційних засобів.

Головне завдання полягає у перетворенні системи вищої освіти МВС на високоефективну мобільну систему, здатну оперативно реагувати на потреби практичних підрозділів щодо підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для оперативних підрозділів Національної поліції, підвищення кваліфікації та перепідготовки поліцейських, проведення наукових досліджень з актуальних проблем застосування сучасних інформаційних технологій у правоохоронній діяльності.

З огляду на викладене, варто підкреслити, що навички інформаційно-аналітичної роботи потрібні не лише працівникам інформаційно-аналітичних підрозділів Національної поліції, а й усім без винятку суб'єктам оперативно-розшукової діяльності, які виконують інформаційно-аналітичну роботу як спеціальну оперативно-розшукову функцію.

Крім того працівники підрозділів кіберполіції та інформаційно-аналітичних відділів оперативних підрозділів Національної поліції мають бути як оперативниками, так і фахівцями з комп'ютерної техніки. Зважаючи на транснаціональний характер

кіберзлочинів і специфіку інформаційного середовища в мережі Інтернет, такі фахівці повинні вільно володіти іноземними мовами, передусім англійською.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі вбачаємо в реалізації моделі підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції України в навчальному процесі закладів вищої освіти МВС. Також потребує дослідження запровадження навчальної дисципліни «Кримінальний аналіз» у навчальному процесі закладів вищої освіти МВС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] А. В. Мовчан, "Актуальні проблеми підготовки фахівців у галузі застосування сучасних інформаційних технологій", *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, № 1, с. 40-46, 2012.

[2] J. G. Carter, S. W. Phillips, S. M. Gayadeen, "Implementing Intelligence-Led Policing: An Application of Loose-Coupling Theory", *Journal of Criminal Justice*, № 42, p. 433-442, 2014.

[3] А. С. Овчинский, "Информация и оперативно-розыскная деятельность", М., ИНФРА-М, 97 с., 2002.

[4] О. М. Барановська, "Реалізація індивідуального підходу у підготовці фахівців-аналітиків для підрозділів кримінальної міліції", *Педагогічний альманах*, № 4, с. 109-113, 2009.

[5] О. Федоренко, "Сучасні тенденції удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції", *Новий колегіум*, № 4, с. 42-52, 2016.

[6] В. А. Кудінов, "Вирішення проблем добору та підготовки кадрів правоохоронців щодо протидії кіберзлочинності", *Кадровий вісник*, № 1, с. 51-68, 2011.

[7] В. Г. Хахановський, "Проблеми підготовки кадрів з протидії кіберзлочинності", *Митна справа*, № 2 (74), ч. 2, с. 305-307, 2011.

[8] С. Князєв, "У навчанні майбутніх поліцейських ми повинні рухатися до нової моделі підготовки" [Електронний ресурс]. Доступно: https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2168283. Дата звернення: Січень. 05, 2018.

[9] Г. Ю. Маклаков, "Научно-методологические аспекты подготовки специалистов в области информационной безопасности" [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.crime-research.ru/articles/Maklakov0105/10/. Дата звернення: Січень. 05, 2018.

[10] В. В. Бачила, "Система подготовки кадров для органов внутренних дел в Республике Беларусь", *Міжнар. наук.-практ. конф. Підготовка працівників міліції (поліції): державні та міжнародні стандарти*, Донецьк, с. 107-111, 2011.

[11] В. В. Коваленко, "Реалії та перспективи реформування відомчої освіти й науки", *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, № 6, с. 4-6, 2010.

[12] В. М. Поливанюк, та В. О. Голубєв, "Кадрове й методичне забезпечення діяльності органів внутрішніх справ по боротьбі зі злочинами в сфері комп'ютерних технологій" [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.crime-research.ru. Дата звернення: Травень. 21, 2016.

[13] О. Є. Чернишенко, "Впровадження технологій мультимедіа в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України", *Педагогіка та психологія,* Вип. 42, с. 70-74, 2012.

[14] В. Г. Хахановський, "З досвіду підготовки кадрів для підрозділів кіберполіції", *Всеукр. наук.-практ. конф. Проблеми застосування інформаційних технологій, спеціальних технічних засобів у діяльності ОВС і навчальному процесі*, Львів, с. 304-306, 2016.

Матеріал надійшов до редакції 09.01.2018 р.

МОДЕЛЬ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ОРГАНОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ

Мовчан Анатолий Васильевич
доктор юридических наук, старший научный сотрудник,
профессор кафедры оперативно-розыскной деяльности
Львовский государственный университет внутренних дел, г. Львов, Украина
ORCID ID 0000-0002-6997-6517
movchan.anatol@gmail.com

Аннотация. В статье проанализированы методологические и организационные аспекты подготовки специалистов в области информационных технологий для органов Национальной полиции Украины. Разработана модель подготовки специалистов в области информационных технологий, состоящая из целевого, содержательного, учебно-технологического, процессуального и результативно-диагностического компонентов. Задача данной модели подготовки заключается в достижении готовности будущего специалиста к практической деятельности в области информационных технологий для Национальной полиции. Рассмотрены основные направления совершенствования процесса подготовки специалистов в области информационных технологий, в частности: использование информационных технологий; применение мультимедийных средств; использование интерактивных методов. Определен перечень компетенций, позволяющих выпускнику учреждения высшего образования МВД выполнять служебные обязанности в различных подразделениях Национальной полиции, а именно: общие компетенции, профессиональные компетенции полицейского, профессиональные компетенции в области информационных технологий. Отмечено, что программа оценки предусматривает разработку методики измерения уровней сформированности общих и специальных компетенций в подготовке; предоставление качественной характеристики уровней профессиональной подготовки будущих специалистов в области информационных технологий. Подчеркнуто, что навыки информационно-аналитической работы нужны не только работникам информационно-аналитических подразделений Национальной полиции, но и всем без исключения субъектам оперативно-розыскной деятельности, которые выполняют информационно-аналитическую работу как специальную оперативно-розыскную функцию.

Ключевые слова: информационно-аналитическая работа; подразделения киберполиции; модель подготовки; информационные технологии; мультимедийные средства; интерактивные методы; компетентность.

MODEL OF TRAINING OF IT PROFESSIONALS FOR THE BODIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Anatolii V. Movchan
Doctor of Juridical Sciences, Senior Researcher,
Professor of the Department of Operational and Investigative Activities
Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-6997-6517
movchan.anatol@gmail.com

Abstract. The paper analyzes several methodological and organizational aspects of training of IT professionals for the bodies of the National Police of Ukraine. The model of such human resource development has been worked out, including purposeful, substantial, educational, technological, procedural and resulting diagnostic components. The task of this model of training lies in the achievement of the availability of a would-be specialist – an employee of the National Police to operate in the sphere of information technologies. The main directions for improving specialists' preparation process in information technologies sphere have been analyzed, in particular: by implementing information technologies; multimedia and interactive methods. The list of competences allowing the performance by a graduate of the higher school of the Ministry of Internal Affairs his or her official duties in the units of the National Police is set forth, in particular: general competences, professional competences of police officer, as well as special competences in the sphere of information technology. It is stated that the assessment program should assure: the development of technique of measurement of levels of formation of general and special competences during the training process and the provision of quality characteristics for professional training of woud-be IT professionals. It is underlined that informational and analytical skills are required not only for the staff of informational and analytical units of the National Police, but also for all the subjects of operational and search activities, performing informational and analytical activities as a special search function.

Keywords: informational and analytical work; units of cyberpolice; model of training; information technologies; multimedia devices; interactive methods; competence.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] A. V. Movchan, "Actual problems of training specialists in the field of application of modern information technologies", *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, № 1, p. 40-46, 2012 (in Ukrainian).
[2] J. G. Carter, S. W. Phillips, S. M. Gayadeen, "Implementing Intelligence-Led Policing: An Application of Loose-Coupling Theory", *Journal of Criminal Justice*, № 42, p. 433-442, 2014 (in English).
[3] A. S. Ovchynskiy, "Information and operational and investigative activities", M., INFRA-M, 97 p., 2002 (in Russian).
[4] O. M. Baranovs'ka, "Realization of the individual approach in the training of analysts for the units of the criminal militia", *Pedagogical Almanac*, № 4, p. 109-113, 2009 (in Ukrainian).
[5] O. Fedorenko, "Modern trends in improving the training of future police officers", *New Collegium*, № 4, p. 42-52, 2016 (in Ukrainian).
[6] V. A. Kudinov, "Solving the problems of selection and training of law enforcement officers in the fight against cybercrime", *Personnel Messenger*, № 1, p. 51-68, 2011 (in Ukrainian).
[7] V. G. Khakhanovs'kyy, «Problems of personnel training to combat cybercrime», *Customs Business*, № 2 (74), P. 2, p. 305-307, 2011 (in Ukrainian).
[8] S. Knyazyev, "In the training of future policemen, we must move to a new model of training" [Online]. Available: https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2168283. Accessed on: Jan. 05, 2018 (in Ukrainian).
[9] H. Yu. Maklakov, "Scientific and methodological aspects of training specialists in the field of information security" [Online]. Available: http://www.crime-research.ru/articles/Maklakov0105/10/. Accessed on: Jan. 05, 2018 (in Russian).
[10] V. V. Bachila, "System of training of personnel for the bodies of internal affairs in the Republic of Belarus", *International science-practice conference Training of police officers (police): state and international standards*, Donetsk, p. 107-111, 2011 (in Russian).
[11] V. V. Kovalenko, "Realities and prospects of reforming departmental education and science", *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, № 6, p. 4-6, 2010 (in Ukrainian).
[12] V. M. Polyvanyuk, and V. O. Holubyev, "Personnel and methodical support of the internal affairs bodies in combating crimes in the sphere of computer technologies", [Online]. Available: http://www.crime-research.ru. Accessed on: May. 23, 2016 (in Ukrainian).
[13] O. Ye. Chernyshenko, "Introduction of multimedia technologies in the process of training future officers of internal troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine", *Pedagogy and Psychology,* Publ. 42, p. 70-74, 2012 (in Ukrainian).
[14] V. G. Khakhanovs'kyy, "From the experience of training for cyberpolice units", *All-Ukrainian science-practice conference Problems of application of information technologies, special technical means in the activities of the internal affairs bodies and educational process*, Lviv, p. 304-306, 2016 (in Ukrainian).

(cc) BY-NC-SA

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.